

17
Ouidij Nasonis

Vita ex

ipsius operibus
per Aldum Manutium
Callographū collecta

Omnia in manu

VII

Andreas apud
munitur in manu
Caloglyphi collecta

P. Quia
O
Sunt m
Nella qui
de qua a
Cuius erat
A quo du
Salomonis
Me miser
Est aut
Hor q
Ille go
Quantu
Pelique
Cui ex
Si q
Non su
Cuncte p
Non ded
Si genu
Vsq per
Durimo
y pinto
Non me
Rurag
Nor que
Spectat f
Cuius domi
Hanc ego
Que me f
Cuius p
Cuius est
Apud N

**P. Ouidij Nasonis Vita ex ipsius operibus
ab Aldo Manutio Ro. collecta**

- O**uidij Nasonis Vita huic operi proponere placuit, quod et ad eruditores facere, et studiosis gratissimum fore videbatur. Fuit igitur Ouidij Sulmonensis. quod ipse sic testatur in Tristibus.
- S**ulmo mihi patria est / claris ubrimus undis, / stibus. / Millia qui nouies distat ab urbe decem. Et in fastis: / ubi etiam a Solemo Sulmonem denominatum dicit, sic:
- H**uic erat Solemus phrygia comes vnus ab Ida, / A quo Sulmonis membra nomen habent. / Sulmonis gelidi patrie Germanice nostrae, / Me miserum scythico quam procul illa solo est.
- E**st autem Sulmo in Pelignis: quod ipse sic in secundo Elegiarum:
- H**ec quoque composui Pelignis natus aquosus / Ille ego nequitie Naso poeta meus. Et in tercio:
- M**antua Vergilio gaudet, Verona Catullo, / Peligne gentis gloria dicar ego.
- F**uit ex equestri natus familia, ipso dicente in iij. Tristium:
- S**i quod et a proavis usque est vetus ordinis heres, / Non sum fortunae munere factus Eques. Et fast. vij.
- S**ancte pater patrie tibi plebs / tibi Curia nomen / Non dedit, hoc dedimus nos tibi nomen Eques. Idem
- S**i genus excurias / Equites ab origine prima [et in ponto: / Usque per innumeros inueniemur auos.
- P**atrimonium satis amplum habuisse constat: quod ab eodem in ponto sic ostenditur:
- N**on meus amissos animus desiderat agros, / Ruramque peligno conspicienda solo, / Nec quae piniferis positos in collibus hortos, / Spectat flammis Claudia iuncta viis.
- I**tem domum Romae non longe a Capitolio: ait enim in primo Tristium.
- H**anc ego suspiciens / et ab hac Capitolia cernens / Quae nro frustra iuncta fuere lari.
- F**ratre praeterea habuit natum maiorem xij. mensibus, et (quod mirum est) eodem quo ipse natus die. Vterque enim xiiii. kalendas Aprilis Minerue quinquatrius natus est. Ad sic ipse in 4. Tristium.

Nec stupor prima fui / genito su fratre creatus
Qui tribus ante quater mensibus ortus erat.
Lucifer ambobus natalibus adfuit idem,
Vna celebrata est p duo libra dies.

Hec est armiferæ de festis quibus Minervæ,
Quæ fieri pugna prima cruenta solet.

Natus est aut hircio et Pansa consulis, qui bello Antoniano apud Mutinam perempti sunt: et ipse in Tristibus:

Editus hinc ego sum, nec nos ut tempora noris,
Cū cecidit fato consul uterque pari.

Quū autē Romæ una cū fratre / sub claviss: et Grammaticis et Oratoribus plurimū profecisset, legibus / cogente patre / q̄ humanitatis studia inutilia esse contēdebat, cepit incubere, et profecit legibus, et honoribus factus est. Sed quū forū displiceret, q̄ esset omnis magis eius viribus, relicta Curia, et lati clavis servitute, ad mansuetiores Musas rediit, Poetasq̄ oēs illigētiō natu maiores assidue coluit, atq̄ a minoribus æque ipse cultus est. Quæ omnia in 4to de Tristibus sic scribit:

Protinus excolimur teneri, curaq̄ parentis
Imus ad insignes verbis ab arte viros,
frater ad eloquiū viridi tendebat ab ævo,
fortia verbosi natq̄ ad arma fori.

At mihi iā puero celestia sacra placebat,
Inq̄ suū furtim Musa traherat opq̄
Sepe pater dixit, studiū qd̄ inutile tētas?
Mœnides nullas ipse reliq̄t opes. &c.

In 2° de Tristibus se et Casidivū fuisse scribit, et in puatis causis arbitrum. his versibus

Nec male comissa est nobis fortuna reorum
Usq̄ decē decies inspicienda viris.

Res q̄ priuatas statui sine crimine iudex,
Deq̄ mea fassa est pars q̄q̄ iusta fide.

Benignus et gratus adeo etiā fuit, et nullis unq̄q̄ / opq̄
qd̄ ipse composuerit / coepserit. qd̄ in 4to de Tristibus sic:

Nec qui detrectat p̄sentia luor iniquus
Ullū de nostris dente momordit opus.

fuit et moribus ornatissimus. nā et vinū multa delutu
aqua bibebat. et a detestando pueroꝝ cōcubitu abhor-

rebat. Sic enim pmo de Tristibg:
Parus in exiles succus mihi pmanet artus,
Membraq; sūt cetera pallidiora noua.
Non hęc imodico contraxi vana lyco,
Scis mihi q̄purg pene bibatur aquę.
Non epulis oneror, quaz si tãgar amore/
Est tamē in Geticis copia nulla loq̄.
Nec vires adimit Venę danosa voluptas,
Nō solet ī męstos illa venire toros.

In ij. de arte amādī ait:

Odi cōcubitus quī nō vtrinq; resoluūt,
Hoc est/cux pueri tãgar amore minūo.
Habuit uxores tres, quarū duas repudiavit, cū tertia
vō coniūctissime vixit. Item filia et alios liberos, sed
ex filia etiā facty est. Quare in 4to de Tristibg ait sic:

Pene mihi puero/nec digna n̄ utilis vxor
Est data, quę tēpus p̄breue nupta fuit,
Illi successit/q̄muis sine crimine cōiunx,
Non tū in n̄ro firma futura toro.
Ultima/quę meū seros pmāst ī annos,
Sustinuit cōiunx exulis esse viri.
filia me mea bis p̄ma fecūda iuuenta,
Sed nō ex vno cōiunge fecit aiūm.

In pmo aut libro sic:

Sepe eadē mandata dedi, meq; ip̄e fefelli,
Respicēs oculis pignora chara meis.
Et in 4to

Vtq; sit exiguū p̄gnę/q; cōiunge chara,
Q; carco patria, pignozibq; meis.
Quū aut Augustū Cēsarē imprudeter q̄ instig (ut ip̄e
ait) offēdisset, ad Euxinos ab eo relegaty ē/ānos naty
quingenta. Quare ait in 4to de Tristibg
Postq; meos ortus pisca vincty oliua
Abstulerat decies premia victor Equos,
Cū maris Euxini positos ad leua Conūtas
Querere me lēsi principis ira iubet.
Describit aut et discessu suū ex orbe, et vxoris/ et suorū

lacrymas, durasq; et periculosam navigatorum suam / primo de
Tristibus longa epistola, quae incipit: Cum subit illius tristis
sua nocturno imago et praetera primo de ponto i epistola ad Ru-
finum, eo in loco se exulari, ubi semper maxima fuerant
frigora, summaque copia bonorum omnium, his quae versibus:
Orbis in extremis iaceo desertus arenis,
fert ubi perpetuas obruta terra niues.

Non ager hic pomum, non dulces educat ouas,

Non salices rupa, roboraque monte virent.

Quorumque aspicias campos cultore carentes,

Vastaque, quae nemo videret, arua iacent.

Hostis adest dextra laevaque a parte timenda,

Vicinosque metu terret utrumque latus,

Alteram Bistonias pars est sensura sagittas,

Alta Sarmatica spiracula missa manu.

¶ Sui quilibet duas fuisse ait causas. Quarum alteram ubique fatetur,
alteram semper suppressit. ait enim secundo de Tristibus:

Peciderint quum me duo crimina, carmine et errore,

Alterius facti culpa silenda mihi est.

Aepe igitur et libros de arte amandi composuisse dolet,
quod propterea Augusto odio esse reperit, et aliquid vidisse per er-
rorem, ut ob id in Scythiam relegatus fuerit / offensus Caesar.
ait enim in secundo de ponto:

Neue roges / quae sit stultitia qua scripsimus arte

Immortales nobis haec vetat esse manus,

Et quod praetera peccavimus, querere noli,

Ut pateat sola culpa sub arte mea. Et paulo inferius:

Naso parum prudens arte dum scribit amandi,

Doctrinae praecium triste mihi habet.

Et in 3° ad Amorem

Nec satis hoc fuerat, stultus quod carmina feci /

Artibus ut posses non rudis esse meis.

Pro quibus exilium misero mihi reddita merces,

Id quod in extremis / sine parte locis.

In eodem sic Amorem sibi respondentem in somnis inducit:

Neque haec / sic utinam defendere cetera posses,

Sic aliud / quod te leserit / esse magis.

De ea re et in 4to ad Carum. Et item in ^{scdo} de Tristibus sic
Cur aliqd vidi? cur noxia lumina feci? [ait:]

Cur imprudeti cognita causa mihi est?
Inscius Actæon vidit sine veste Dianam,
Præda fuit canibus nō minus ille suis.

Et in eodem

Carminaque edidera, cum te delicta notatam
Præterij toties irrequietus eques.
Ergoque iuueni mihi nō nocitura putavi
Scripta parū prudens, nūc nocere seni,
Sera redūdauit veteris vindicta libelli,
Distat et a meriti tēpore pœna sui.

Et in tertio

Inscia q̄ crimen viderūt lumina plectoz,
Peratūq̄ oculos est habuisse meum.
Nō eodem totā possū defende culpam,
Sed partē nostri criminis error habet.
Vbiq̄ igit̄ exilij causa / tum libros de arte, tū errorem
fuisse / commemorat. Quis vō ille error fuerit / nūquā
aperuit, ne maḡ Augusti illi irascēt̄. Verū q̄a (ut ipse
ait) Nitim̄ in vetitu temp̄ / cūpimusq̄ negata, quid nō
id fuerit / plurimū scire conati sūt, conat̄ sepe aliq̄s.
Quapp̄ suspicati sūt q̄dam / turpe aliqd̄ Augusti secretū
casu vidisse Ouidiū. Quod nō est v̄site, q̄a toties obijci
endo scelus, imitiorē reddidisset Cæsare, quē lenire et
placare studebat. Alij vō / q̄ Augusti filia falso Corynne
nōie amauerit; quē (ut Plinius et Trāquillus scribūt)
adultiozū flagrauit infamia / et damnata est. Qua de
re sic Sidonius poeta:

Et te carmina per libidinosa
Notum Naso tener / Tomosq̄ missū,
Quonda Cæsares nimis puellę
falso nōie subditū Corynne; ^{et} Quod nō videt̄ consenta
neu, quia / si ita fuisset / ipse grauit̄ q̄d̄ et sciunt̄ in Au
gusti Maiestate deliquisset, et nō / ut ubiq̄ scribit / p̄ erro
rem / et insciū. Præterea / ea quā ficto nōie Corynna

appellavit / se potitū testat^r in Amozibz libro p̄mo / dices:
 Singula qd referā? nil nō laudabile vidi, Et nudā pressi r̄
 Quare si ip̄a / vel filia / vel neptis / vel amasia Cesaris, vel
 quęcumq; alia / adeo sic illi chara fuisset / ut ob id Ovidiū
 relegavit, non error sane, sed scelus fuisset, et nō inficis
 vidisset crimē, sed prudēs p̄petrasset. Adde qd in eū er-
 rore et ip̄am culpā inrid^t iam senex, Cozyma autē
 iuuenis amavit. Sic enī de seip̄o 4to de Tristibus

Carmina cū populo primū iuuenilia feri,
 barba refecta mihi bisue / semel ue fuit,
 Mouerat ingenius totā cantata p̄ orbem
 Noīe nō vero dicta Cozyma mihi.

Nec puto / hic eā quasi gaudēs nōiasset, si ip̄a sig miseris ⁊ exili
 causa fuisset. Credendū certe est / aliqd ab Ouidio p̄ errorem
 visū cognitūq; ut p̄ptea offenso Augusto / sub artis amatoz
 culpa / Tomos relegatū sit. Sed qdnam illud fuerit, r̄d ipse
 sciri noluerit, vane querim, p̄stim / cū ipse ne q̄ratur sic
 Et qd p̄stia peccarim / querere noli, Lūbeat.
 Ut pateat sola culpa sub arte mea.

¶ Exulans autē in locis asprinis et pinhinnanis / sepe / ut
 i m̄tiorē relegaret^r lorū petij: q̄nq̄m vel veniā ab Imp̄a-
 toze se impetraturū speraret. Quap̄pter eo mortuo in 4to
 Cępat Augustus decepte ignoscē culpe, [de ponto sic dolet.
 Spem , terras deseruitq; simūl.
 Quale tamē potui de Cęlite / Brute / recenti
 Vestra procūl positū carmen i ora dedi.
 Quę proficit pietas utinā mihi, sitq; malozū
 Iam modū, et sarvę m̄tior ira domūb. Et in eodē / m̄-
 mē Augusti rogat / ut sibi ignoscat^r. p̄stim cū de illo iam Deo
 facto libellū scripserit, ait enim:

Tu certe scis superis ascite / vides qz
 Cesar, et est oculis subdita terra tuis,
 Tu nostras audis inter cōuexa locatus
 Sydere, sollicito quas damq; ore p̄res,
 Pueniet illuc ⁊ carmina forsitan illa
 Quę de te scripsi Cęlite facta nouo.

Augustus h
 Immo
 Cęsar
 Quis modus
 Tres famus
 Item De arte
 II. Inq̄m
 inuicē ut aut
 sua manu r̄
 q̄ ante ces
 ipse p̄mo
 Grata tua ē
 Sic mea
 Carmina mi
 Inq̄m
 Hoc ego dist
 Ipse mea p̄
 Vix erant
 Thias, et
 Sic ego nō m
 Imp̄q̄m
 Vel q̄ erā
 Vel q̄ ad
 Quę q̄mā nō
 Pluribz q̄
 Nūc p̄stoz
 Ora diler
 Nō tamē illa
 Nesciat his
 Allatū medijs
 Defuit et fr
 Et veniā q̄ lau
 Nō fastidit
 Hoc q̄ p̄ v̄p̄
 Si p̄poned

Auguroz his igitur flacti tua nimia, nec tu
Immerito nome mite parentis habes,
Scripsit ante exitu heroidu eptas plurimas, De amoribz
ad Corinna libros .V. quos postea diligentz recognitos in tres
redegit. Quod sic ipse in primo eorundem:
Qui modo Nasonis fueram, quiqz libelli /
Tres sumus. hoc illi prestulit autor opus.
Item De arte amandi. libros .III. De remedio Amoris. libz.
II. Transmutationu. libros .XV. qz quia no emendarat / ac
inatis / ut ait / studio suo atqz carminibz / cu Tomos relegaret
sua manu cobussit una cu alijs qbusdam sibi spendis, sed
qa ante exscripti plurimis exemplarijs fuerat, Idcirco ita
ipse primo de Tristibus.

Grata tua e pietas, sed carmina maior imago
Sunt mea, quz mando qliaruzqz legas.
Carmina mutatas homin dicentia formas
Infelix dmi qd fuga rumpit opus.
Hoc ego discedes / sicut bona mita meoz /
Ipse mea posui mgestus i igne manu.
Vtz cremasse suu fert sub stipite natu
Thestias, et melior matre fuisse soroz,
Sic ego no meritos meru pitura libellos
Imposui rogis rapidis vistreâ nra rogis,
Vel qz era Musas / vt crimina nra / posus,
Vel qz adhuc cresces et rude carmine erat.
Quz quia non sut penitus sublata, sed extat
Pluribz exemplis scripta fuisse reoz.
Nuc precor / vt viuât, et no ignaua legatem
Ora deletet, admoneatqz mei.
No tamē illa legi poterūt patiet' ab ullo /
Nesciat his summa si qz abesse manu.
Ablatu medijs opus e incrudibz illud,
Defuit et scriptz ultima lima meis,
Et venia p laude peto, laudatqz abude
No fastiditqz si tibi lector ero.
Hos qz sex versus i pma fronte libelli,
Si preponedos esse putabis habe:

Orba parvete suo q̄runq; volumina cernis,
His salte vestra datur in orbe locus.
Quoq; magis fauceas, nō sūt hęc edita ab ipso,
Sed quasi de dñi funere rapta sui.

Quicqd̄ in his igit̄ virij eude carne habebat,
Emendaturus si licuisset evam. Item in tertio.

Scrīpsit et Medeam tragediā. de qua maxie et a Quin-
tiliano et a Cornelio Tacito laudatus est. Ait em̄ fabius:
Ovidij Medea ostēdit q̄ntu vir ille p̄stare potuisset, si
ingenio suo tempore q̄m indulgere maluisset.

Sumo etiā eū fuisse iudicio ostēdit Seneca in 2° decla-
mationū sic ingens: Rogatus aliquando ab amicis suis
ut tolleret tres versus, petiuit invire, ut ~~tolleret~~ tres
exciperet in q̄s illis nihil liceret. Cōscripserat illi q̄s tolli
vellet secreto, hic aut quōbitūtos esse vellet. In utriq;
Codiciū idem versus erāt. Ex q̄bus primū fuisse nar-
rabat Albinoianq; pedo qui inter arbitros fuit: Semi-
bouenyq; Gelidū nomine. Ex q̄ apparat sumū ingenij viro
iudiciū nō defuisse ad compeſtenda licentia carminū
suoze sed animū. Aiebat itē detiozem eē faciem in qua
nō aliquis neq; inesset. De Medea Tragedia ipse sic me-
minit 3° tristiu.

Et dedim; tragicis scriptū regale Cothurnis,

Quoq; grauis debet verba Cothurn; habet.

Composuit et libru in malos postas, q̄ non extat. Item
in exilio Epistola consolatoria ad Liniā. Augusti de mor-
te Drūsi. De Tristib; libros.V. De ponto libros.III.

Item in Ibiū. Fastozū libros XII. ex quib; sep tantū
ad nra tpa puenerūt. De quib; ipse sic. 3° de Tristib;.

Sep ego fastozū scripsi, totidēq; libellos,
Cumq; suo finem mense libellus habet.

Scrīpsit et Triumphū Cesaris. De q̄ 3° de ponto sic meminit:

Vtq; suo fauceas mandat Rufine triumpho,
In vias venit si tamē ille manus.

Est opus exigū, vestrisq; paratib; impar,
Quale tamē cumq; est, ut tuare, rogo.

Et scripsit lingua Getica libellu de laudib9 Cesar9, quē etiā
recitavit. Cui9 memēt 4to de ponto ad Caru sic scribens:

Ah pudet et scripsi Getico Simone libellu,
Structaq; sūt nr̄is barbara v̄ba modis,
Et placui / gratare mihi / cępiq; poetę
Inter inhūanos nomē habere Getas.

Materia quęris? laudes de Cesare dixi. Et cętera

Item de piscib9 scribēs opus non p̄fecit. de quib9 postea Oppia-
nus Ouidiu imitatu / gręce scripsit ad Antoniu Imp̄torem.

Erant p̄tea multa opuscula sub huic poetę noie, ut De Nu-
ce. De medicamine faciei ac aurium. De Pulice. De Somno.
De Cūculo. De Aurora. De Philomena. De Lynare. De Vetula.
De quattuor hūmorib9. De ludo latrūculo. Quę oīa, p̄ter
terq̄m, de nuce / et medicamine faciei, quę fortasse puer
cōposuit, ridicula sunt, n̄ digna / ut diuino Nasonis ĩgenio
ne iuueni modo, v̄ro ne, sed ne puero q̄dem attribuātur.

¶ Desperans tandē reditū ad urbē a Cesare impetrare, sic
ad v̄p̄ozē suā scripsit lib^o 3° de Tristib9

Ossa tamē facito parua referātur ut v̄rna,

Sic ego nō etiā mortu9 exul ero:
Non vetat hoc q̄sq̄m, fratre Thebana p̄emptū
Supposuit tūmulo / fratre vetate / soroz:

Atq; ea cū folijs / et amomi puluē misce,
Atq; suburbano condita crede solo,

Quosq; legat vsus oculo p̄perate viator

Grādib9 in tūmuli marmore cęde notis: Epitaphion

Hic ego q̄ iaceo tenerozū lūsoz amorūm,

Ingenio perij Naso poeta meo:

At tibi qui trās is nō sit graue q̄sq̄ amasti

Dicē Nasonis molliter ossa cubent.

Missus fuit in exilium Anno Imperij Augusti. LII. vel circiter:
Quō aut Tiberij Tomis apud Getas obiit. Ex quo colligitur
exulasse ānos. VIII. et mēses aliq̄t. Sepultrū etiā iuxta oppi-
dū Tomos tradit Eusebius —

• ΤΕΛΟΣ •

